

POSVETOVANJE MED PLANINCI IN UPRAVLJALCI TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA

PLANINSTVO V TNP

MARTIN ŠOLAR

Julijske Alpe, največja in najvišja gorska skupina v Sloveniji, so privlačen cilj za obiskovalce — popotnike, izletnike, planince, smučarje, alpiniste... Organizirano gorništvostvo pri nas je staro sto in nekaj let, prva kočica v okviru SPD je bila zgrajena že leta 1894. Vse oblike planinskega delovanja — upravljanje koč, urejanje in nadelava poti, označevanje, organizirana ali individualna hoja v gore, vzgojne akcije ter tudi alpinizem, športno plezanje, turno smučanje — so razvite v Triglavskem narodnem parku, ki obsega celotne Julijske Alpe (razen dela Kaninske skupine) v Sloveniji.

Planinstvo oziroma krovna organizacija Planinske zveze Slovenije in posamezna planinska društva so prav gotovo dejavniki, ki ga moramo upravljalci zavarovanega območja narodnega parka upoštevati. Na predlog sveta Triglavskega narodnega parka je javni zavod TNP pripravil izhodišča za planinsko dejavnost v TNP in organiziral posvet Planinstvo in Triglavski narodni park, ki je bil 27. februarja letos na Bledu. V sestavku bomo kratko povzeli izhodišča uprave TNP za planinsko dejavnost v parku in glavne točke posveta.

Planinske postojanke (PP) v TNP:

- ne za nove PP v parku;
- adaptacije in obnove samo za ekološke programe brez povečanih prenočitvenih zmogljivosti;
- čistilne naprave v gorah niso optimalna rešitev, potrebno je zmanjšati porabo vode;
- skrb za varstvo vodá mora postati skrb države;
- status PP, ki so dostopne z avtom, je vprašljiv, dostopne ceste (kjer je to možno) zapreti za javni promet;
- helikoptersko oskrbovanje se mora izvajati dosledno s skupnega helikopterskega vzletišča na Rudnem polju, prelete je treba združevati in jih tudi časovno opredeliti.

Planinske poti in oznake v TNP:

- nove nadelave poti v parku niso potrebne;
- nekatere poti z zgodovinskim pomenom (npr. Savica—Komna) je potrebno obnoviti;
- v »mirnih območjih« ni vzdrževanja in novega označevanja poti;
- poenotiti oznake za planinske kočice skladno s pravilnikom PZS in konceptom TNP;
- veliki reklamni napisi za PP niso primerni.

Vzgoja in izobraževanje, planinski tabori:

- nadaljevanje predavanj z naravovarstveno vsebino na vzgojno izobraževalnih akcijah PZS;
- določitev lokacije za enoten vzgojno izobraževalni center PZS;
- zmanjševanje števila začasnih možnih lokacij za planinske taborje;
- ureditev vzorčnega tabornega prostora za vzgojne planinske taborje.

Prometna preobremenjenost alpskih dolin: pred Kočo pri izviru Soče

Foto: Martin Šolar

Na posvetu na Bledu so sodelovali predstavniki PZS in nekaterih njenih komisij (GK, MK, Komisija za pota, Komisija za varstvo narave), predstavniki 19 planinskih društev, predstavniki občin (Bohinj, Bovec, Kranjska Gora) in člani sveta TNP, uprava TNP, predstavniki Ministrstva za okolje in prostor, nekateri strokovnjaki in novinarji.

V prvem delu posveta smo poskušali opozoriti na okoljevarstvene probleme v gorskem svetu. Večkrat

V Koči pod Bogatinom kljub drugačnemu dogovoru občasno še vedno perejo posteljino

je bilo poudarjeno, da pri današnji globalni onesnaženosti planinstvo nima prav veliko zraven, da pa so koče le potencialni in ponekod tudi dejanski polutant; predvsem so onesnažene vode. Predstavili smo različne poglede na reševanje večjih problemov (npr. Koča pri Triglavskih jezerih) od inšpekcijskih ukrepov in stališč prizadetih upravljalcev koče do predstavitev tehničnih in bioloških rešitev čiščenja odpadnih voda. V poročilih so bile predstavljene tudi nekatere izkušnje iz tujine.

V razpravi, ki se je močno razvnela, je bilo večkrat poudarjeno, da društva rabijo več in bolj konkretne rešitve

za svoje težave. Skrb za varstvo voda bo morala prevzeti država, ki bo za odvzeme vode pri planinskih kočah podeljevala dovoljenja, v katerih bodo tudi predpisani načini čiščenja odpadnih voda. Predstavniki GK/PZS in TNP smo zagovarjali postopnost in tehten premislek pri reševanju okoljevarstvenih problemov visokogorja. Zagotovili smo pripravljenost za strokovno pomoč in skupno iskanje sredstev za nekatere sanacije. Žal razen nekaterih skoraj neumestnih pripomb in morda premajhnega poznavanja ni bilo pravih odgovorov na predstavljena izhodišča za planinsko dejavnost v TNP.

SPOMIN NA VODNIŠKI PREDPIS

RED ZA GORSKE VODNIKE IZ LETA 1904

VLADO HABJAN

Pred dobrimi 91 leti, davnega leta 1904, je bil v Avstro-Ogrski državi objavljen eden izmed prvih vodniških predpisov na Slovenskem. Pomemben je bil zato, ker je nastal na pobudo takratnega Slovenskega planinskega društva (SPD) in ne tako kot vsi dotodanjani na pobudo sekcij Nemško-Avstrijskega Alpenvereina (DÖAV) in Avstrijskega turističnega kluba (ÖTC). Novi red je pomenil v organizaciji gorskega vodništva velik napredek, saj je uredil nadzorstvo in pooblastitev gorskih vodnikov, legitimiranje, vodniško knjigo, dolžnosti, vedenje vodnikov do vodenih in obratno, ravnanje ob nezgodah, nošenje, opremo, tarife, spore in kazenske sankcije. Predpis je še vedno aktualen, zato je prav, da se ga spomnimo. Prispevek je zgolj zgodovinska osvetlitev takratnih vodniških razmer.

PRVI VODNIŠKI PREDPISI NA SLOVENSKEM

Preden so bila sprejeta prva vodniška pravila, je lahko vodil vsak, ki ga je voden najel, vendar vodnik za to ni prevzel nobene odgovornosti.

Gorska vodniška služba na naših tleh se je začela pravno urejati v drugi polovici 19. stoletja. Prvi predpis »Red za gorske vodnike na Kranjskem« je bil objavljen že v letu 1874, točneje, 27. junija, prav tako v Avstro-Ogrski (E. Lovšin: Gorski vodniki v Julijskih Alpah, 1961, str. 292 in naprej). Pred tem so se Žanovi »Triglavski prijatelji« sicer trudili, vendar dlje od predloga predpisa niso prišli. Vodniške knjižice (legitimacije) so izdajala okrajna glavarstva. Številko 1 je imel Simon Pinter iz Mojstrane, izdana pa je bila v Radovljici. Vodniška tarifa je bila 5 goldinarjev in 50 krajcarjev za turo iz Mojstrane na Triglav, s sestopom v Bohinj pa 7 goldinarjev. Nova vodniška tarifa za vodnike Julijskih Alp in Karavank je bila določena 1893. leta.

1884. leta je dobila oblastno dovoljenje za vodniški red sekcija DÖAV Primorske. Prvi vodniški red s tarifo za Savinjske Alpe je bil izdan 1884. leta (B.

Režek: Stene in grebeni, 1959, str. 92). 23. julija 1896 je bil izdan nov red za gorske vodnike na Štajerskem. Slovenski vodniki so se udeležili že prvega vodniškega tečaja v Gradcu 1894. leta, pa tudi naslednjih.

SPD se je takrat prav dobro zavedalo pomena gorskih vodnikov, zato je dr. Fran Tomižšek leta 1903 na proslavi desetletnice SPD v sokolski telovadnici v Narodnem domu v Ljubljani postavil odločno zahtevo, da društvo avtorizira svoje vodnike. Tega leta so pripravili predloge in nasvete za nov red za gorske vodnike na Kranjskem. Na krajevno vlado v Ljubljani so naslovili posebno vlogo, v kateri so zaprosili, naj se tudi SPD prizna vpliv na pooblaščenje gorskih vodnikov na Kranjskem, ki jo je do tedaj imel le DÖAV.

SPD je s svojo zahtevo uspelo. Deželna vlada za Kranjsko je z razglasom št. 13.826 dne 20. avgusta 1904 (datum objave 15. november 1904) določila nov red za gorske vodnike na Kranjskem, v katerem se DÖAV ne omenja več. Predpis ima 15 poglavij in 21 paragrafov, objavljen je bil na 7 straneh in je bil tako kot vsi ostali predpisi v tistem času zapisan v slovenskem in nemškem jeziku. Podpisal ga je tedanji deželni predsednik Viktor baron Hein.

POSVETOVALNA VLOGA SPD

Že prvi paragraf predpisa je pomemben, saj je dvignil SPD na vlogo posvetovalnega organa: »Gorsko vodništvo je pod nadzorstvom in vodstvom političnih oblasti, ki pri tem uporabljajo posvetovalno sodelovanje obstoječih planinskih društev«.

Pooblastitev za službo gorskega vodnika je pridobil tisti, ki je dokazal, da ima »dobro ime, je državljansko neomadeževan, telesno krepak in strokovno usposobljen«. Preden je oblast pooblastila gorskega vodnika, se je prepračala o njegovih lastnostih iz spričevala županstva ali na kak drug način.

Vsakemu primernemu kandidatu je okrajno glavarstvo izdalo vodniško knjigo, vodnik pa je priložil kolek, povrnil stroške postopka ter obljubil, da se bo